

Informácia o vývoji dlhu v rezorte zdravotníctva za rok 2018

Uznesením vlády Slovenskej republiky č. 338 zo dňa 6. júla 2012 bola ministerke zdravotníctva uložená úloha predložiť na rokovanie vlády informáciu o vývoji dlhu v rezorte zdravotníctva za predchádzajúci rok.

Vývoj dlhu je sledovaný cez zmenu objemu záväzkov v lehote splatnosti na úrovni istiny bez záväzkov zo zúčtovania transferov a záväzkov po lehote splatnosti.

Štatistický úrad SR v súlade s európskou metodikou ESA 2010 ustanovenou Nariadením EP a Rady (EÚ) č. 549/2013 z 21. mája 2013 o európskom systéme národných a regionálnych účtov v Európskej únii rozhodol o zaradení poskytovateľov zdravotnej starostlivosti do sektora verejnej správy. Vývoj dlhu v roku 2018 je preto sledovaný v zdravotníckych zariadeniach v súlade so zoznamom subjektov verejnej správy s dodatočným zapracovaním výsledkov za predchádzajúce roky.

Informácia sa zaoberá vývojom dlhu v piatich kategóriách subjektov:

- 1. V príspevkových organizáciách v pôsobnosti Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky (ďalej aj „ZZ v pôsobnosti MZ SR“)**
- 2. V zdravotníckych zariadeniach v pôsobnosti Ministerstva vnútra Slovenskej republiky a v pôsobnosti Ministerstva obrany Slovenskej republiky (ďalej aj „ZZ v pôsobnosti MV SR a MO SR“)**
- 3. V zdravotníckych zariadeniach delimitovaných na obce a vyššie územné celky v zmysle zákona č. 416/2001 Z. z. a transformovaných na neziskové organizácie podľa zákona č. 13/2002 Z. z.**
- 4. V zdravotníckych zariadeniach, ktoré boli v zmysle zákona č. 578/2004 Z. z. transformované na akciové spoločnosti**
- 5. V zdravotných poisťovniach kumulatívne**

Informácia nezahŕňa subjekty, ktoré boli v pôsobnosti VÚC a v súčasnosti sú v prenájme.

Informácia je spracovaná z podkladov a výkazov predložených jednotlivými zdravotníckymi zariadeniami a z účtovných výkazov zdravotných poisťovní.

Implementáciou Smernice EP a Rady 2011/7/EÚ o boji proti oneskoreným platbám v obchodných transakciách sú ovplyvnené objemy záväzkov zdravotníckych zariadení po lehote aj v lehote splatnosti, pretože podľa novelizácie a znenia § 340 - § 340b zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník je lehota splatnosti pre zdravotnícke zariadenia najviac 60 dní, čo znamená, že záväzky v lehote splatnosti sa dynamickejšie presúvajú do kategórie záväzkov po lehote splatnosti. Preto pre komplexnú ilustráciu vývoja jednotlivých druhov záväzkov uvádzame prehľad predovšetkým všetkých záväzkov spolu a následne záväzkov po lehote aj v lehote splatnosti a ich medziročný vývoj od roku 2014.

Vývoj záväzkov spolu na úrovni istiny

Tab. č. 1 Prehľad vývoja **záväzkov spolu** na úrovni istiny v rezorte zdravotníctva - **stav**

v mil. €	k 31.12.2014	k 31.12.2015	k 31.12.2016	k 31.12.2017	k 31.12.2018
Príspevkové organizácie v pôsobnosti MZ SR (vrátane univerzitných a fakultných nemocníc)	473,69	589,94	702,13	833,69	880,35
Zdravotnícke zariadenia v pôsobnosti MV SR a MO SR	34,00	31,84	39,91	39,72	42,60
Zariadenia delimitované na obce a VÚC a transformované na neziskové organizácie	137,30	145,14	125,78	131,24	133,42
Zariadenia transformované na akciové spoločnosti	63,58	61,50	57,47	60,08	69,35
Zdravotné poisťovne	533,76	549,40	457,10	399,00	389,00
Záväzky na úrovni istiny spolu	1 242,33	1 377,82	1 382,39	1 463,73	1 514,72

Celkový stav záväzkov spolu na úrovni istiny kumulatívne za sledované kategórie zdravotníckych zariadení a zdravotných poisťovní bol k 31.12.2018 v objeme 1,51 mld. €. Medziročne v porovnaní s rokom 2017 došlo k nárastu o 50,99 mil. €, ako to ilustruje tabuľka č. 2. Najväčší rast záväzkov zaznamenali ZZ v pôsobnosti MZ SR.

Tab. č. 2 Prehľad medziročného vývoja **záväzkov spolu** na úrovni istiny v rezorte zdravotníctva - **zmena**

v mil. €	vývoj záväzkov				
	porovnanie r. 2014 k r. 2013 v mil. €	porovnanie r. 2015 k r. 2014 v mil. €	porovnanie r. 2016 k r. 2015 v mil. €	porovnanie r. 2017 k r. 2016 v mil. €	porovnanie r. 2018 k r. 2017 v mil. €
Príspevkové organizácie v pôsobnosti MZ SR	+70,15	+116,25	+112,19	+131,56	+46,66
Zdravotnícke zariadenia v pôsobnosti MV SR a MO SR	+5,66	-2,16	+8,07	-0,19	+2,88
Zariadenia delimitované na obce a VÚC a transformované na neziskové organizácie	-25,51	+7,84	-19,36	+5,46	+2,18
Zariadenia transformované na akciové spoločnosti	-1,88	-2,08	-4,03	+2,61	+9,27
Zdravotné poisťovne	-59,85	+15,64	-92,30	-58,10	-10,00
Záväzky spolu	-11,43	+135,49	+4,57	+81,34	+50,99

Vývoj záväzkov po lehote splatnosti

Záväzky po lehote splatnosti evidujeme tak ako aj v predchádzajúcich rokoch v najvýznamnejšej miere v zariadeniach v pôsobnosti MZ SR a v zariadeniach delimitovaných na obce a VÚC.

Tab. č. 3 Prehľad vývoja záväzkov **po lehote splatnosti** (istina) v rezorte zdravotníctva – **stav**

v mil. €	k 31.12.2014	k 31.12.2015	k 31.12.2016	k 31.12.2017	k 31.12.2018
Príspevkové organizácie v pôsobnosti MZ SR	334,18	442,41	547,16	679,24	667,06
Zdravotnícke zariadenia v pôsobnosti MV SR a MO SR	19,61	23,64	24,89	26,19	27,99
Zariadenia delimitované na obce a VÚC a transformované na neziskové organizácie	76,74	83,65	74,91	85,13	85,94
Zariadenia transformované na akciové spoločnosti	0,00	0,17	0,28	0,57	0,00
Zdravotné poisťovne	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Záväzky po lehote splatnosti spolu	430,53	549,87	647,24	791,13	780,99

Z medziročného vývoja záväzkov po lehote splatnosti v jednotlivých kategóriách je zrejmé, že najväčšie odchýlky, nárast alebo pokles zadlženosti, nastáva u zdravotníckych zariadení v pôsobnosti MZ SR, čo je spôsobené okrem iného aj tým, že v týchto zariadeniach sa uskutočňuje najväčší rozsah finančne náročných výkonov poskytovanej zdravotnej starostlivosti.

V roku 2018 bol vykázaný medziročný pokles objemu záväzkov po lehote splatnosti o 10,14 mil. €. K poklesu záväzkov tejto kategórie došlo najmä u ZZ v pôsobnosti MZ SR (viď tabuľka č. 4).

Tab. č. 4 Prehľad medziročného vývoja záväzkov **po lehote splatnosti** (istina) v rezorte zdravotníctva - zmena

v mil. €	vývoj dlhu				
	porovnanie r. 2014 k r. 2013 v mil. €	porovnanie r. 2015 k r. 2014 v mil. €	porovnanie r. 2016 k r. 2015 v mil. €	porovnanie r. 2017 k r. 2016 v mil. €	porovnanie r. 2018 k r. 2017 v mil. €
Príspevkové organizácie v pôsobnosti MZ SR	+87,37	+108,23	+104,75	+132,08	-12,18
Zdravotnícke zariadenia v pôsobnosti MV SR a MO SR	+1,50	+4,03	+1,25	+1,30	+1,80
Zariadenia delimitované na obce a VÚC a transformované na neziskové organizácie	+4,63	+6,91	-8,74	+10,22	+0,81
Zariadenia transformované na akciové spoločnosti	-0,01	+0,17	+0,11	+0,29	-0,57
Zdravotné poisťovne	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Záväzky po lehote splatnosti spolu	+93,49	+119,34	+97,37	+143,89	-10,14

Vývoj záväzkov v lehote splatnosti

Pre posudzovanie situácie v oblasti záväzkov zdravotníckych zariadení je dôležité sledovať aj vývoj záväzkov v lehote splatnosti, ktoré sú uvedené v tabuľke č. 5. Prehľad vývoja záväzkov v lehote splatnosti je sledovaný ako sumár krátkodobých a dlhodobých záväzkov v lehote splatnosti a rezerv bez záväzkov zo zúčtovania transferov zo štátneho rozpočtu.

Tab. č. 5 Prehľad vývoja záväzkov **v lehote splatnosti** (istina) v rezorte zdravotníctva - **stav**

v mil. €	k 31.12.2014	k 31.12.2015	k 31.12.2016	k 31.12.2017	k 31.12.2018
Príspevkové organizácie v pôsobnosti MZ SR	139,51	147,53	154,96	154,45	213,29
Zdravotnícke zariadenia v pôsobnosti MV SR a MO SR	14,39	8,21	15,01	13,53	14,61
Zariadenia delimitované na obce a VÚC a transformované na neziskové organizácie	60,55	61,49	50,87	46,11	47,48
Zariadenia transformované na akciové spoločnosti	63,58	61,32	57,19	59,52	69,35
Zdravotné poisťovne	533,76	549,40	457,10	399,00	389,00
Záväzky v lehote splatnosti spolu	811,79	827,95	735,13	672,61	733,73

Tab. č. 6 Prehľad medziročného vývoja záväzkov **v lehote splatnosti** (istina) v rezorte zdravotníctva - **zmena**

v mil. €	vývoj záväzkov				
	porovnanie r. 2014 k r. 2013 v mil. €	porovnanie r. 2015 k r. 2014 v mil. €	porovnanie r. 2016 k r. 2015 v mil. €	porovnanie r. 2017 k r. 2016 v mil. €	porovnanie r. 2018 k r. 2017 v mil. €
Príspevkové organizácie v pôsobnosti MZ SR	-17,22	+8,02	+7,43	-0,51	+58,84
Zdravotnícke zariadenia v pôsobnosti MV SR a MO SR	+4,16	-6,18	+6,80	-1,48	+1,08
Zariadenia delimitované na obce a VÚC a transformované na neziskové organizácie	-30,15	+0,94	-10,62	-4,76	+1,37
Zariadenia transformované na akciové spoločnosti	-1,87	-2,26	-4,13	+2,33	+9,83
Zdravotné poisťovne	-59,85	15,64	-92,30	-58,10	-10,00
Záväzky v lehote splatnosti spolu	-104,93	16,16	-92,82	-62,52	+61,12

Z hľadiska vývoja záväzkov v lehote splatnosti došlo k medziročnému nárastu záväzkov u zdravotníckych zariadení v pôsobnosti MZ SR oproti roku 2017 o 58,84 mil. €, u ZZ v pôsobnosti MV SR a MO SR o 1,08 mil. €. U delimitovaných a transformovaných zdravotníckych zariadení došlo k nárastu záväzkov v lehote splatnosti o 1,37 mil. € a u akciových spoločností o 9,83 mil. €.

Stav záväzkov v lehote splatnosti za zdravotné poisťovne je 389,00 mil. €. Evidujeme tu medziročný pokles záväzkov vo výške 10,00 mil. €.

Celkovo tak možno konštatovať, že v rezorte zdravotníctva došlo medziročne k nárastu záväzkov v lehote splatnosti o 61,12 mil. €, v percentuálnom vyjadrení nárast o 9,1 %.

1. Dlh zdravotníckych zariadení v pôsobnosti MZ SR

Stav záväzkov spolu na úrovni istiny v zdravotníckych zariadeniach v pôsobnosti MZ SR bol k 31. 12. 2018 vo výške 880,35 mil. €, z toho záväzky po lehote splatnosti boli vo výške 667,06 mil. € a záväzky v lehote splatnosti vo výške 213,29 mil. €.

Na stabilizáciu a zamedzenie rastu zadlženosti týchto zdravotníckych zariadení prijalo Ministerstvo zdravotníctva SR opatrenia, ktoré postupne realizuje.

Ministerstvo zdravotníctva SR prioritne sústreďuje svoje aktivity na 13 najväčších zdravotníckych zariadení vo svojej pôsobnosti - Univerzitnú nemocnicu Bratislava, Univerzitnú nemocnicu L. P. Košice, Univerzitnú nemocnicu Martin, Národný ústav detských chorôb Bratislava, Detskú fakultnú nemocnicu s poliklinikou Banská Bystrica, Detskú fakultnú nemocnicu Košice, Fakultnú nemocnicu s poliklinikou F. D. R. Banská Bystrica, Fakultnú nemocnicu Trnava, Fakultnú nemocnicu Trenčín, Fakultnú nemocnicu s poliklinikou J. A. R. Prešov, Fakultnú nemocnicu Žilina, Fakultnú nemocnicu Nitra a Fakultnú nemocnicu s poliklinikou Nové Zámky.

Stav záväzkov spolu na úrovni istiny za univerzitné a fakultné nemocnice bol k 31. 12. 2018 vo výške 812,52 mil. €, z toho v lehote splatnosti 156,17 mil. € a po lehote splatnosti 656,35 mil. €. Celkové záväzky týchto 13 zdravotníckych zariadení v roku 2018 vzrástli o 38,51 mil. €, čo v porovnaní s predchádzajúcim rokom predstavuje pokles o 85,01 mil. €.

Priemerné mesačné tempo rastu záväzkov spolu na úrovni istiny bolo v období od januára do decembra 2018 na úrovni 3,21 mil. €. V porovnateľnom období január - december 2017 to bolo 10,29 mil. €. Záväzky po lehote splatnosti v roku

2018 rástli priemerným mesačným tempom 0,83 mil. €, v roku 2017 to bolo 9,94 mil. €.

Zníženie stavu záväzkov, ako aj zmena tempa rastu záväzkov v aktuálnom období, je výsledkom realizácie oddlžovania zdravotníckych zariadení, v rámci ktorej si v roku 2018 univerzitné a fakultné nemocnice zo svojho účtovníctva reálne odpísali záväzky vo výške 102,13 mil. €.

Pre porovnanie, ak by sme do výsledkov nezohľadnili jednorazovú transakciu súvisiacu s oddlžovaním, reálne rástli záväzky na úrovni istiny v roku 2018 priemerným mesačným tempom 11,72 mil. € a priemerné mesačné tempo rastu záväzkov po lehote splatnosti bolo 9,34 mil. €. Pri celkových záväzkoch na úrovni istiny tak bol zaznamenaný nárast z 10,29 mil. € na 11,72 mil. € v porovnaní s rokom 2017, pri záväzkoch po lehote splatnosti išlo o mierny pokles priemerného mesačného tempa z 9,94 mil. € na 9,34 mil. €.

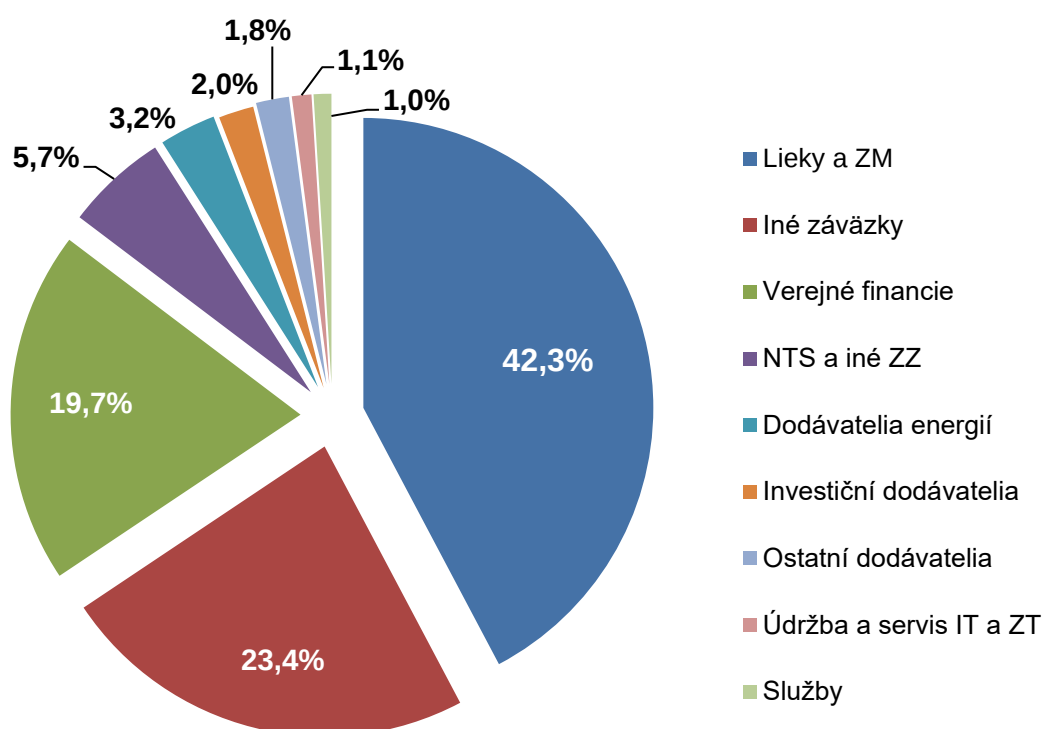
Záväzky po lehote splatnosti 13 fakultných a univerzitných nemocníc tvoria 84 % z celkovej hodnoty záväzkov po lehote splatnosti v celom sektore.

Z hľadiska štruktúry záväzkov po lehote splatnosti najvyšší podiel na celkovom dlhu zdravotníckych zariadení v pôsobnosti MZ SR má už dlhodobo dlh voči dodávateľom liekov a zdravotníckeho materiálu, čo v súčasnosti predstavuje **42,3 %** podiel z celkového dlhu. Dlh voči verejným financiám (záväzky voči Sociálnej poisťovni, daňovým úradom a zdravotným poisťovniam) je **19,7 %** z celkového dlhu, dlh voči ostatným zdravotníckym zariadeniam a Národnej transfúznej službe tvorí **5,7 %** dlhu, voči dodávateľom energií, t. j. dodávateľom plynu, energií a vody je vo výške **3,2 %**, dlh voči dodávateľom služieb tvorí **1 %** z celkového dlhu, dlh voči ostatným dodávateľom tovarov a služieb je **1,8 %**, dlh voči investičným dodávateľom je **2 %**, dlh voči dodávateľom servisných služieb zdravotníckych zariadení a informačnej techniky tvorí **1,1 %** a iné záväzky tvoria **23,4 %** z celkového dlhu.

Kategória Iné záväzky zaznamenala k 31. 12. 2018 významný nárast podielu v rámci štruktúry záväzkov po lehote splatnosti. Tento nárast podielu je výsledkom implementácie Opatrenia MF SR č. 16786/2007-31 pre rozpočtové organizácie, príspevkové organizácie, obce a vyššie územné celky, ktoré vedú účtovníctvo v zmysle zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove. Opatrenie rieši problematiku iných pohľadávok a záväzkov, konkrétne tých, ktoré boli

postúpené na iných veriteľov, ktorými nie je banka. Preto, ak veritelia zdravotníckych zariadení postúpili svoje pohľadávky na inú spoločnosť, a vzhľadom na to, že sa nejednalo o bankovú inštitúciu, sa postúpenie záväzku preúčtovalo na účet 379 – Iné záväzky. Percentuálne podiely jednotlivých kategórií záväzkov v dlhu znázorňuje nasledujúci graf:

**Štruktúra záväzkov po lehote splatnosti v
zdravotníckych zariadeniach v pôsobnosti MZ SR
k 31.12.2018**

Za hlavné dôvody neustáleho rastu zadlženosti zdravotníckych zariadení možno považovať pokračujúce generovanie prevádzkových strát v nemocniciach. V týchto zariadeniach sa uskutočňuje najväčší rozsah finančne náročných výkonov poskytovanej zdravotnej starostlivosti, pretože sú koncovými nemocnicami, pričom poskytovateľ zaradený v tejto sieti musí poskytnúť konečnú zdravotnú starostlivosť. V tejto súvislosti sa podiel medicínsky a ekonomicky najnáročnejších výkonov presúva do týchto zariadení s osobitným postavením univerzitných nemocníc.

V roku 2018 dosiahlo kumulatívne 13 najväčších univerzitných a fakultných nemocníc hospodársky výsledok stratu vo výške -13,51 mil. €. Prevádzkový výsledok hospodárenia na úrovni EBITDA bol 4,47 mil. €. V roku 2017 bol kumulatívny hospodársky výsledok -110,06 mil. € a prevádzkový výsledok hospodárenia na úrovni EBITDA bol -76,71 mil. €.

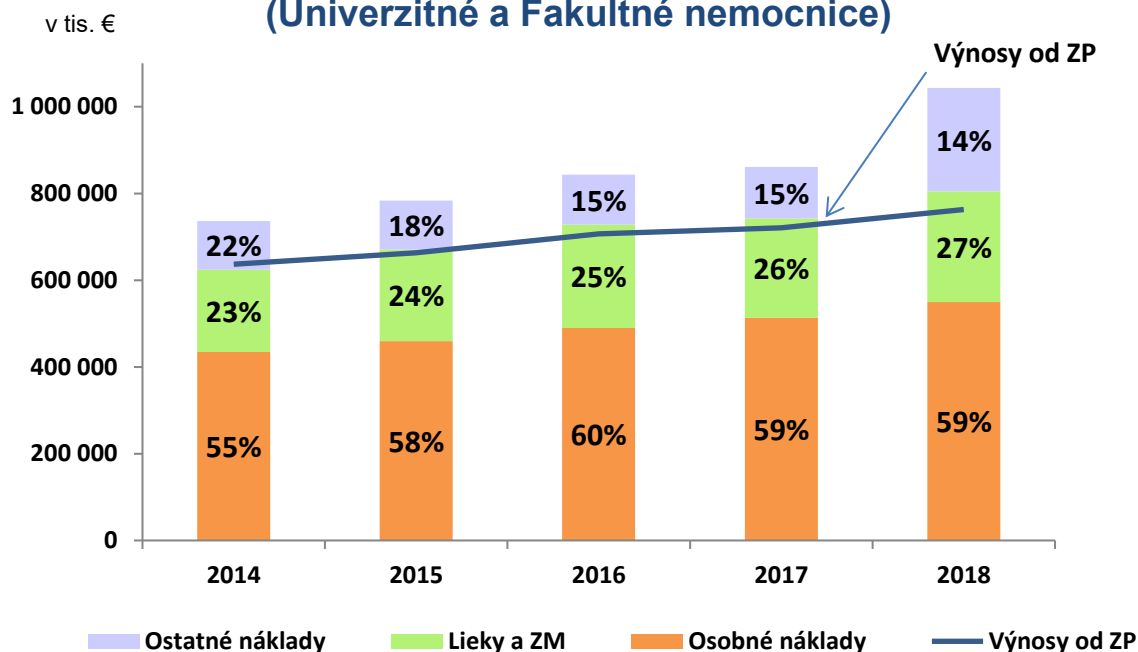
Výrazný vplyv na vývoj ekonomických ukazovateľov HV a EBITDA u týchto 13 nemocníc mali procesy súvisiace s oddĺžením zdravotníckych zariadení. Bez vplyvov účtovných operácií súvisiacich s oddĺžením by bol hospodársky výsledok -120,21 mil. € a prevádzkový výsledok na úrovni EBITDA -102,24 mil. €.

Napriek skutočnosti, že výnosy od zdravotných poisťovní boli medziročne o 42,07 mil. € vyššie, nepostačovali na pokrytie prevádzkových nákladov nemocníc, pretože iba osobné náklady spotrebovali 35,97 mil. € medziročne viac a taktiež spotreba liekov a zdravotníckeho materiálu bola vyššia o 30,84 mil. €.

Situáciu pri zlepšovaní finančnej kondície nemocníc komplikuje napríklad spomínaný vysoký podiel osobných nákladov v pomere k výnosom od zdravotných poisťovní, ktorý sa medziročne neustále zvyšuje. V roku 2017 boli osobné náklady o 23,38 mil. € vyššie ako osobné náklady v roku 2016. Tento trend pokračoval aj v roku 2018, v mesiacoch január – december 2018 boli osobné náklady o 35,97 mil. € vyššie ako v porovnateľnom období minulého roku a predstavovali podiel 72 % na výnosoch od zdravotných poisťovní.

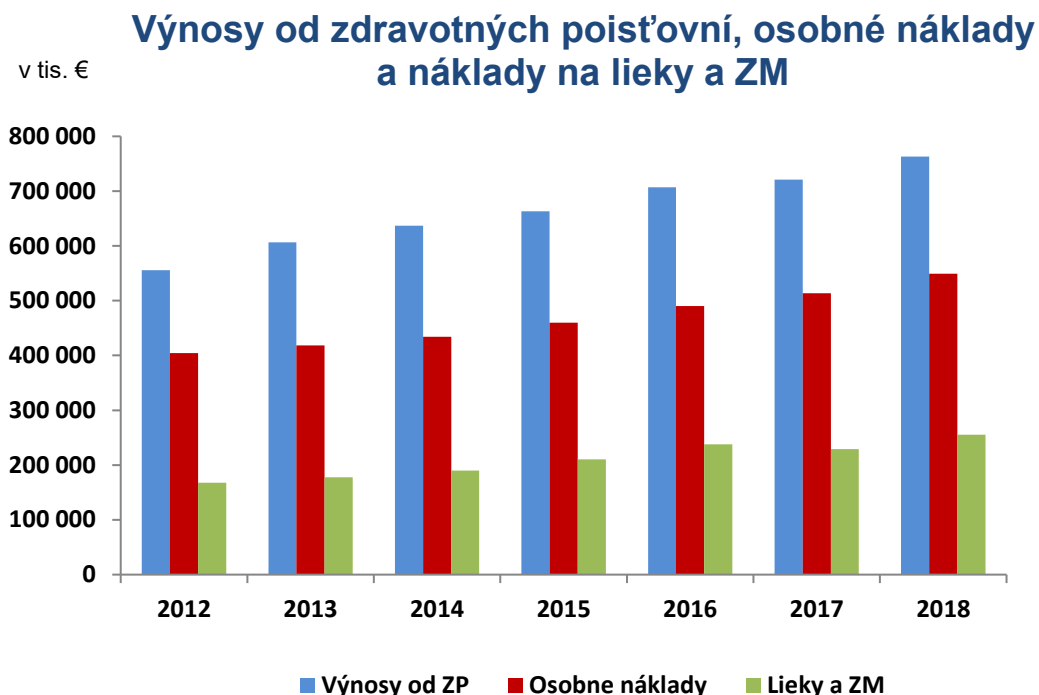
Tieto dôvody prezentuje graf, ktorý zobrazuje náklady a výnosy 13 fakultných a univerzitných nemocníc.

Ročné náklady zdravotníckych zariadení a tržby od zdravotných poisťovní (Univerzitné a Fakultné nemocnice)

Z grafu vyplýva, že tržby od zdravotných poisťovní nedokážu pokryť prevádzkové náklady 13 najväčších univerzitných a fakultných nemocníc. V roku 2018 výnosy od zdravotných poisťovní opäť nepokryli ani skupinu osobných nákladov a skupinu spotreby liekov a zdravotníckeho materiálu. V číselnom vyjadrení došlo k nárastu osobných nákladov oproti roku 2017 o 35,97 mil. €, spotreba liekov a zdravotníckeho materiálu bola vyššia o 30,84 mil. €.

Pokrytie osobných nákladov a nákladov na lieky a zdravotnícky materiál výnosmi od zdravotných poisťovní ilustruje nasledujúci zjednodušený graf:

Medzi hlavné príčiny rastu nákladov možno zaradiť najmä:

- ❖ Zvýšenie osobných nákladov v dôsledku vykrytia zvýšených platov hlavne lekárov a sestier (nie len z titulu platového automatu, ale aj kolektívneho vyjednávania)
- ❖ Koncept centralizácie zdravotnej starostlivosti do zatiaľ virtuálnych centier nie je v korelácii s presmerovaním úhrad. K tomuto javu dochádza z titulu výpočtu základnej sadzby úhrad z dát dva roky predchádzajúcich roku, v ktorom sa používajú (napr. v roku 2019 je základná sadzba vypočítaná z úhrad roka 2017). Tieto úhrady nepokrývajú náklady vznikajúce aktuálne v roku vplyvom uvedenej centralizácie.
- ❖ Zoznam pripočítateľných položiek zdravotníckeho materiálu, kde implementácia aktuálne používaného zdravotníckeho materiálu sa z veľkým časovým odstupom dostáva do zoznamu a nemocniciam generuje deficit v platbách (napr. stenty na intervečnú radiológiu)
- ❖ Problematika preskripcie liekov a ceny zdravotníckeho materiálu
- ❖ Rekonštrukcie a stavebno-technické úpravy - investičný dlh, ktorý skokom zvyšuje náklady v prípade častých havárií

- ❖ Náklady na opravy a udržiavanie spôsobené zastaranou a značne poruchovou zdravotníckou technikou

Zvýšené prevádzkové náklady predovšetkým v oblasti osobných nákladov boli aj v roku 2018 významnou príčinou zhoršenia hospodárskeho výsledku tejto skupiny zdravotníckych zariadení.

Faktom je, že zvyšovanie osobných nákladov od roku 2012 vyplývajúce z implementácie ustanovení zákona č. 578/2004 Z. z. a zákona č. 62/2012 Z. z. o mzdových nárokoch zdravotníckych pracovníkov významne skomplikovalo situáciu v snahe stabilizovať hospodárenie nemocníc. Osobné náklady 13 fakultných a univerzitných nemocníc každoročne stúpajú, čo v roku 2012 predstavuje nárast o 40 mil. €, v roku 2013 o 14,13 mil. €, v roku 2014 o 15,89 mil. €, v roku 2015 išlo o nárast o 25,68 mil. €, v roku 2016 o 30,17 mil. €. a v roku 2017 o 23,38 mil. €.

V roku 2018 vzrástli osobné náklady o ďalších **35,97 mil. €**. Od roku 2010 narástol podiel osobných nákladov v nemocniciach na výnosoch od zdravotných poisťovní z priemernej ročnej úrovne **63 %** na **72 %** v roku 2018, pričom v niektorých mesiacoch dosahuje tento ukazovateľ v niektorých nemocniciach hodnotu viac ako 90 %.

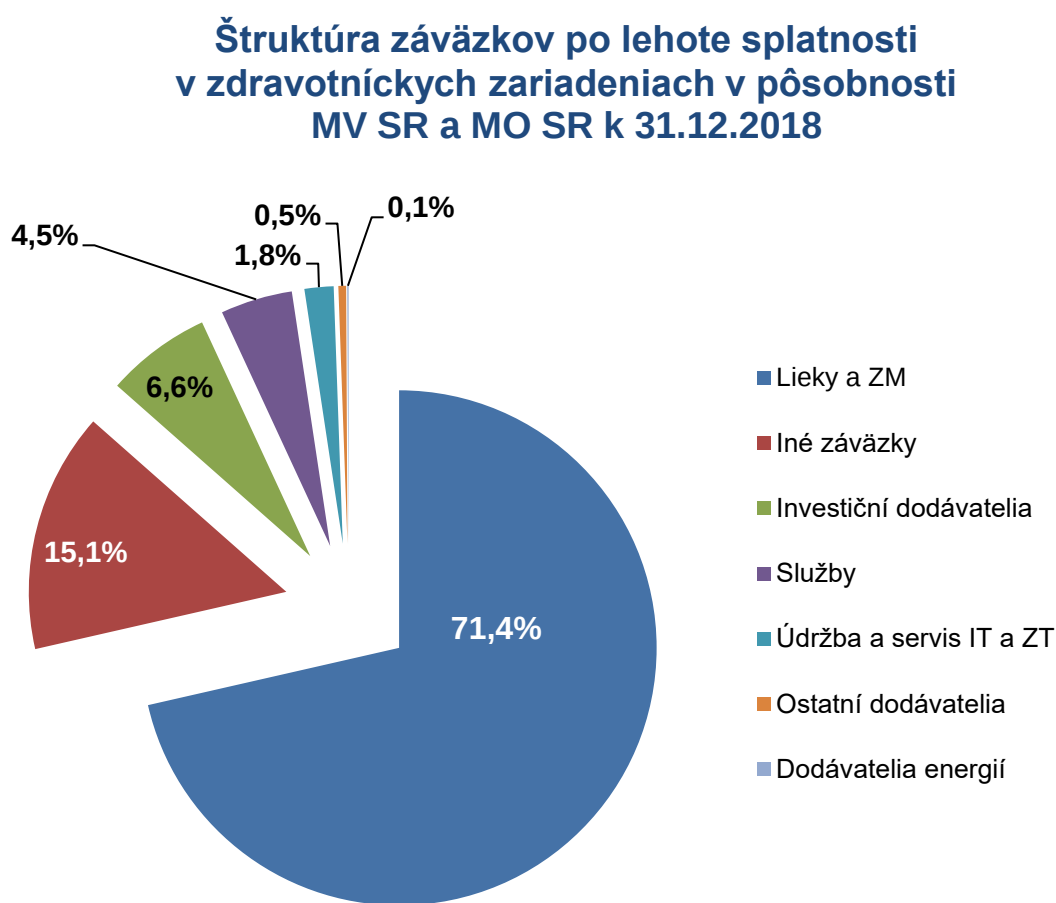
2. Dlh zdravotníckych zariadení v pôsobnosti MV SR a MO SR

Zdravotnícke zariadenia v pôsobnosti MV SR a MO SR vykazujú záväzky po lehote splatnosti k 31. 12. 2018 kumulatívne vo výške 27,99 mil. €. V porovnaní s rokom 2017 došlo k nárastu tejto kategórie záväzkov o 1,80 mil. €. Záväzky v lehote splatnosti sú v celkovej výške 14,61 mil. €, čo oproti roku 2017 predstavuje nárast o 1,08 mil. €.

Najvyšší podiel na celkovom dlhu tejto kategórie zdravotníckych zariadení z hľadiska štruktúry záväzkov po lehote splatnosti má dlh voči dodávateľom liekov a zdravotníckeho materiálu, čo predstavuje **71,4 %**. Záväzky voči ostatným dodávateľom tvoria **0,5 %** z celkového dlhu. Dlh voči investičným dodávateľom tvorí **6,6 %** z celkového dlhu, dlh za údržbu a servis IT a zdravotnej techniky predstavuje **1,8 %**, dlh voči dodávateľom služieb predstavuje **4,5 %**. Iné záväzky tvoria **15,1 %**

z celkového dlhu. Kategória Iné záväzky zaznamenala k 31. 12. 2018 významný nárast podielu v rámci štruktúry záväzkov po lehote splatnosti. Podobne ako u fakultných a univerzitných nemocníc v pôsobnosti Ministerstva zdravotníctva SR tento nárast podielu je výsledkom implementácie Opatrenia MF SR č. 16786/2007-31.

Štruktúru záväzkov po lehote splatnosti voči jednotlivým subjektom v tejto kategórii zdravotníckych zariadení znázorňuje nasledujúci graf:

3. Dlh zdravotníckych zariadení delimitovaných na obce a vyššie územné celky a transformovaných na neziskové organizácie

V zdravotníckych zariadeniach, ktoré boli v zmysle zákona č. 416/2001 Z. z. v znení neskorších predpisov delimitované z pôsobnosti Ministerstva zdravotníctva

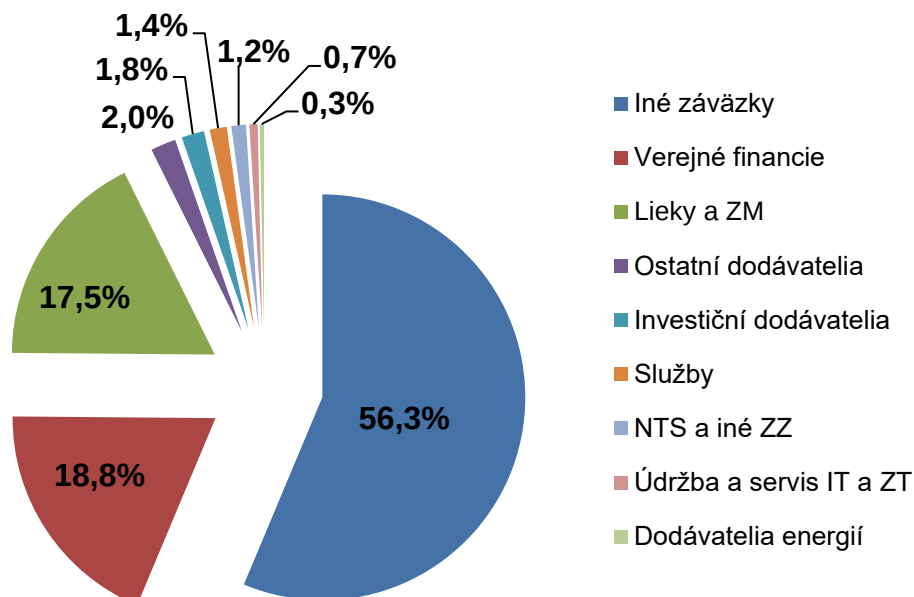
SR na obce a vyššie územné celky (ďalej len „ZZ delimitované na obce a VÚC“) a v zdravotníckych zariadeniach, ktoré boli transformované na neziskové organizácie (ďalej len „ZZ transformované na n. o.“) poskytujúce všeobecne prospešné služby podľa zákona č. 13/2002 Z. z. sa sleduje dlh od obdobia delimitácie, resp. transformácie.

Vývoj záväzkov po lehote splatnosti u tejto skupiny zdravotníckych zariadení za obdobie ostatných piatich rokov osciluje okolo priemernej hodnoty 81,27 mil. €.

Z podkladov, ktoré boli MZ SR zaslané k 31. 12. 2018 zdravotnícke zariadenia delimitované na obce a VÚC a zdravotnícke zariadenia transformované na neziskové organizácie majú záväzky po lehote splatnosti vo výške 85,94 mil. €. Výška záväzkov v lehote splatnosti je pre túto kategóriu zariadení 47,48 mil. €. Oproti roku 2016 došlo k nárastu záväzkov po lehote splatnosti o 0,81 mil. €, záväzky v lehote splatnosti zaznamenali nárast o 1,37 mil. €.

Štruktúra dlhu voči jednotlivým subjektom je v tejto kategórii zdravotníckych zariadení nasledovná:

Štruktúra záväzkov po lehote splatnosti delimitovaných a transformovaných zdravotníckych zariadení k 31.12.2018

Zo záväzkov po lehote splatnosti sú najvyššie iné záväzky a tvoria **56,3 %** z celkového dlhu, voči verejným financiám **18,8 %**, dlhy voči dodávateľom liekov a zdravotníckeho materiálu celkovo tvoria **17,5 %** z celkového dlhu. Dlh voči dodávateľom služieb je **1,4 %** celkového dlhu, dlh voči ostatným dodávateľom tvorí **2 %**, dlh voči investičným dodávateľom je **1,8 %**, nevyrovnané záväzky voči ostatným zdravotníckym zariadeniam a Národnej transfúznej službe majú **1,2 %** podiel na celkovom dlhu, dlh voči dodávateľom energií je **0,3 %** a dlh voči dodávateľom servisných služieb zdravotníckych zariadení a informačnej techniky tvorí **0,7 %** celkového dlhu. Uvedené údaje, ktoré bližšie znázorňuje graf, sa týkajú len istiny záväzkov po lehote splatnosti.

4. Dlh zdravotníckych zariadení transformovaných na akciové spoločnosti

Zdravotnícke zariadenia transformované na akciové spoločnosti v roku 2018 nevykazujú záväzky po lehote splatnosti. Záväzky v lehote splatnosti sú v celkovej výške 69,35 mil. €, čo predstavuje nárast o 9,83 mil. € oproti predchádzajúcemu roku.

5. Dlh zdravotných poisťovní

Zdravotné poisťovne netvoria záväzky po lehote splatnosti. K 31. 12. 2018 vykazujú štandardné záväzky v lehote splatnosti vo výške 389,00 mil. €.

Záver

Z analýzy vývoja záväzkov po lehote splatnosti a v lehote splatnosti vyplýva, že na celkovom objeme dlhu sa najvýznamnejšie podieľajú najmä zdravotnícke zariadenia v pôsobnosti Ministerstva zdravotníctva SR a zdravotnícke zariadenia delimitované na obce a vyššie územné celky a transformované na neziskové organizácie.

Celkový stav záväzkov spolu na úrovni istiny v rezorte zdravotníctva bol k 31. 12. 2018 1,51 mld. €. V porovnaní s rokom 2017 došlo k nárastu záväzkov o 50,99 mil. €.

Najväčší rast záväzkov zaznamenali ZZ v pôsobnosti MZ SR, predovšetkým v univerzitných a fakultných nemocniciach, kde záväzky spolu na úrovni istiny narástli v roku 2018 o 46,66 mil. €, pričom v roku 2017 narástli o 131,56 mil. € a v roku 2016 o 112,19 mil. €.

Zníženie stavu záväzkov, ako aj zmena tempa rastu záväzkov v aktuálnom období, je výsledkom realizácie oddlžovania zdravotníckych zariadení, v rámci ktorého si univerzitné a fakultné nemocnice zo svojho účtovníctva reálne odpísali záväzky vo výške 102,13 mil. €.

Ministerstvo zdravotníctva SR monitoruje vývoj obchodných záväzkov zdravotníckych zariadení a realizuje opatrenia na zníženie zadlženosti. Všeobecne dlhodobým problémom je, že náklady najväčších fakultných a univerzitných nemocníc nie sú v dostatočnej miere pokryté výnosmi od zdravotných poisťovní. Aj napriek skutočnosti, že lehota na úhradu záväzkov zdravotníckych zariadení je najviac 60 dní, záväzky v lehote splatnosti sa dynamicky presúvajú do kategórie záväzkov po lehote splatnosti. Generovanie prevádzkových strát v nemocniciach negatívne ovplyvňuje verejné financie, čo aj v strednodobom výhľade predstavuje objektívne významné riziká pre verejné financie. Nemocnice čelia aj skrytému dlhu vo forme nevyhovujúcej infraštruktúry, keďže investície do tejto oblasti sú poddimenzované. Ministerstvo zdravotníctva SR zaviedlo viacero opatrení, ktorých cieľom je zefektívniť prevádzku nemocníc, čo by sa malo prejavovať vo vyrovnanom hospodárení a zlepšení platobnej disciplíny poskytovateľov.

Ministerstvo zdravotníctva SR vychádzajúc z programového vyhlásenia vlády SR zo dňa 13. apríla 2016 realizuje systémové opatrenia na zefektívnenie vynakladania verejných zdrojov. K optimalizácii nákladovej štruktúry majú prispieť opatrenia v oblasti centrálneho obstarávania liekov, zdravotníckeho materiálu a ostatných tovarov a služieb, ako aj posúdenie aktuálnych zmlúv nemocníc z hľadiska ich opodstatnenia a cien, dôsledné dodržiavanie systému sledovania spotreby liekov s prihliadnutím na efektivitu liečby a zefektívnenie vnútorných procesov v nemocniciach.

Na ministerstve zdravotníctva SR bol zriadený **Úrad pre riadenie podriadených organizácií**, ktorý manažuje procesy podriadených organizácií. Vyhodnocuje finančné a prevádzkové výkazníctvo, verejné obstarávania a podporuje implementácie jednotlivých projektov v nemocniciach. Úrad pre riadenie podriadených organizácií implementuje opatrenia na zamedzenie rastu zadlženosti zdravotníckych zariadení. V spolupráci s ostatnými odbornými útvarmi ministerstva zdravotníctva sa podieľa na riadení nemocníc, technickej analýze efektivity poskytovateľov a centrálnom výkazníctve. Ustanovil systém kolektívneho rozhodovania pri riadení nemocníc, ktoré majú právnu formu štátnej príspevkovej organizácie, a to prostredníctvom **Rady riaditeľov**, ktorá je trojčlenným štatutárnym orgánom zdravotníckeho zariadenia. Zároveň zriadil **dozorné orgány v nemocniciach**, ktoré majú právnu formu štátnej príspevkovej organizácie. Úrad vykonáva analýzu dodávateľských zmlúv poskytovateľov s cieľom zabrániť uzatváraniu nevýhodných zmlúv a s cieľom stanoviť maximálne prípustné parametre dodávateľských zmlúv, pričom kontinuálne rozširuje analyzované oblasti. V procese vytvárania **ozdravných plánov** metodicky riadi zdravotnícke zariadenia za účelom optimalizácie ich vnútorných procesov. V súčinnosti s Inštitútom zdravotnej politiky vykonáva analýzu spotreby a nákladovosti liekov, analýzu nákladovo neefektívnych liekov a analýzu cenovej politiky zdravotníckeho materiálu. Spolupracuje s manažmentom nemocnice a rieši problematiku nadlimitných výkonov zdravotníckych zariadení.

Nepriaznivú situáciu v sektore zdravotníctva by zlepšila vyššia miera dofinancovania sektora zdravotníctva v kombinácii s optimalizáciou ich nákladovej štruktúry a efektivity, ktorú majú priniesť už spomínané opatrenia.

Oddlženie je potrebné predovšetkým vzhľadom k štruktúre dlhu zdravotníckych zariadení. Aj keby sa nemocniciam darilo postupne zlepšovať ukazovateľ EBITDA, pretrvávajúci problém s hotovosťou naďalej existuje, pretože zdroje z priaznivého vývoja smerujú na úhradu starých záväzkov.

Ministerstvo zdravotníctva sa popri realizovaných opatreniach smerujúcich k znižovaniu zadlženosti nemocníc dlhodobo snaží získať do rozpočtu verejného zdravotného poistenia vyšší objem zdrojov prostredníctvom platby za poistencov štátu. Ako príklad možno uviesť požiadavku Ministerstva zdravotníctva SR pri rokovaní o rozpočte na rok 2019, kde sa žiadali zdroje na poistencov štátu v objeme 1 409,79 mil. €, pričom v rozpočte bola schválená suma v objeme 1 015,00 mil. €.

Ministerstvo zdravotníctva SR v roku 2017 pripravilo a predložilo na rokovanie vlády SR materiál s názvom „**Koncepcia oddlženia zdravotníckych zariadení**“ (ďalej len „materiál“), ktorý bol schválený uznesením vlády SR č. 425 zo dňa 13. septembra 2017.

Ďalším krokom bolo predloženie materiálu Národnej rade SR. **Národná rada SR uznesením č. 937 z 30. novembra 2017 súhlasila s použitím štátnych finančných aktív** na realizáciu koncepcie oddlženia zdravotníckych zariadení. Cieľom koncepcie je riešiť finančnú situáciu nemocníc vo vzťahu k ich veriteľom v oblasti existujúceho stavu záväzkov po lehote ich splatnosti, ako aj realizáciu opatrení na úrovni nemocníc s cieľom zamedzovať v budúcnosti ich ďalšiemu zadlžovaniu.

Po schválení a súhlase s použitím štátnych finančných aktív v Národnej rade SR Ministerstvo zdravotníctva SR realizuje projekt oddlženia záväzkov nemocníc, ktorý môže prispieť k zníženiu tlaku na nemocnice a zlepšeniu ich finančnej situácie.

V súlade s vyššie uvedeným uznesením vlády Slovenskej republiky v roku 2018 Ministerstvo zdravotníctva SR realizovalo oddlžovanie v zmysle koncepcie oddlžovania zdravotníckych zariadení.

Záujem zúčastniť sa oddlžovania v súlade s vyššie uvedenou koncepciou a podmienky účasti na oddlžovaní splnilo 29 zdravotníckych zariadení a Národná transfúzna služba SR. Zoznam týchto subjektov je zverejnený na webovej stránke Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky.

V súlade s koncepciou Ministerstvo zdravotníctva SR:

1. vo vzťahu k Národnej transfúznej službe SR zabezpečilo poskytnutie návratnej finančnej výpomoci na splatenie záväzkov po lehote splatnosti pre Národnú transfúznú službu SR v objeme 28 mil. €;
2. vo vzťahu k Sociálnej poisťovni zabezpečilo odplatné postúpenie pohľadávok Sociálnej poisťovne po lehote splatnosti do roku 2016 na spoločnosť Debitum, a.s., ktorá je v 100 % vlastníctve štátu podľa návrhu a za podmienok uvedených v koncepcii oddlžovania;
3. vo vzťahu k ostatným veriteľom bola v roku 2018 realizované oddlžovanie formou fixného diskontu aj elektronickej aukcie.

Objem oddlžených záväzkov v roku 2018 je po zaokrúhlení vo výške 339 mil. €. Z tejto sumy je 198 mil. € voči Sociálnej poisťovni na úrovni istiny, pričom boli odplatne postúpené pohľadávky na spoločnosť Debitum, ktorá ich má v portfóliu, takže tento dlh zatiaľ nemocnice v účtovníctve stále evidujú. Znižovanie dlhu sa bude realizovať cez dohody o novácii záväzkov (§ 570 a nasl. Občianskeho zákonníka), prípadne dohody o odpustení dlhu (§ 574 Občianskeho zákonníka) tak, ako je to uvedené v koncepcii.

Vo vzťahu k **dodávateľom zdravotníckych zariadení bol oddlžený objem záväzkov po lehote splatnosti na úrovni 113 mil. €.**

Národná transfúzna služba SR prijatú návratnú finančnú výpomoc **28 mil. €** použila na úhradu záväzkov po lehote splatnosti.

Po technickej stránke sa podarilo súvisiace procesy zabezpečiť bez problémov, úhrady veriteľom z titulu oddlžovania boli realizované načas. Všetky zmluvy týkajúce sa vyššie uvedených transakcií sú zverejnené v Centrálnom registri zmlúv.

Ministerstvo zdravotníctva SR pokračuje v konsolidačnom úsilí v nemocniciach tak, aby boli dosiahnuté stanovené výsledky v oblasti finančného riadenia a na zlepšenie stavu v oblasti zadlženia najmä fakultných a univerzitných nemocníc.